

holber Nogetsomhelst, ikke har nogen som helst Bestemmelse for Gæstefabets Indskiftelse. I Begyndelsen, da Kristendommen kom frem, stillede den sig jo saaledes til Gæstefaberne, at den tog dem, som de vare, enten de vare sluttede for jødiske eller hedenske Myndigheder, og at den kun gav Bestemmelser for, hvorledes Gæstefolk, forsaavidt de var Kristne, skulde leve med hinanden i deres Gæstefab. Men det er, som de Herrer ville se, noget helt Andet, end om der var givet Bestemmelser for Gæstefabets Stiftelse og Indgaaelse. De Kristne selv sluttede jo og vare nødtie til at slutte Gæstefaber for hedenske Myndigheder, for Dyrigheden; men det var ganske naturligt, at de ved dette vigtige Skridt søgte Trang til at faae en Indvielse af Kirken for deres Bedkommende. Den søgte de ogsaa; men det var ikke den, der gav Gæstefabet sin Gyldighed; den fik den ved den borgerlige Vielse, som skulde finde Sted. Først efterhaanden som Kirke og Stat sammenfiltredes, begyndte man at lade den kirkelige Vielse træde istædfor den borgerlige, og dog varede det meget længe, før den blev almindelig. Den katolske Kirke opfatter Gæstefabet som et Sacrament og har derfor altid arbejdet paa, at kirkelig Vielse skulde blive den mest gyldige, men den satte det dog ikke igjennem før temmelig sent; først ved det store Lateranmøde i 1215 blev det endelig bestemt, at herefter skulde der lyses tre Gange for hvert Gæstefab, og at det skulde indvies af Kirken; men desuagtet vedblev der at bestaa borgerligt gyldigt Gæstefab, og den lutheriske Kirke skulde være en af de Sidste til at underkjenne dette; thi det er en bekendt Sag, at Luther selv blev borgerlig viet paa Raadstuen og først nogle Dage efter kirkelig viet af en af sine præstelige Venner, og Luther har desuden udtrykkelig klart og bestemt udtalt det med de Ord: „Bryllup er en verdslig Ting, som jeg slet ikke vil indblande mig i.“ Vi vide desuden, at her i Danmark var der efter Reformationens Indførelse i mange Læder borgerlig Vielse ved Siden af den kirkelige. Trolovelsen var i Folkeis Dine den egentlig afgjørende Handling ved Gæstefabets Afslutning, og Trolovelsen kunde i den første Tid efter Reformationen foregaa uden Præstens Medlemkomst. Det var først i 1582 ved Frederik den Andens Ordinantis, at det bestemtes, at Trolovelsen skulde foregaa ved Præsten, men den foregik i hans Hjem, og Handlingen havde for saa vidt kun en borgerlig Karakter; der skulde følge en kirkelig Vielse bagefter, men Befolkningen vedblev at betragte Trolovelsen som det Gæntlige, og det var meget almindeligt, maaste endogsa det Almindeligste blandt Befolkningen paa Landet, at man efter Trolovelsen og Lysningen flyttede sammen, og ved alle de Krusler, der anvendtes derimod, eller de Formaninger, man fremkom med, kunde man ikke faae dem til at lade være; de vedbleve dermed, og man kunde mange Gange ikke engang faae dem til

senere at søge kirkelig Vielse. Dette siger jeg som Vidnesbyrd om, hvorledes Befolkningen gjennem lange Læder troede, at det var det Afgjørende, som fandt Sted ved Trolovelsen, og at isjælgelig Lysningen var tilstrækkelig til Gæstefabets borgerlige Gyldighed. Det var først i 1799 ved Forordningen af 4de Januar, at Trolovelsen blev hævet, og det var væsentlig, fordi man fandt, at saadanne to Forestillinger — paa den Tid tog man jo ikke denne Sag fra et kristeligt Synspunkt, men tog det Hele som Ceremonivæsen — vare for meget, fandt at mere end een Ceremoni behøvedes ikke, og saa affastede man Trolovelsen, og siden har det kirkelige Gæstefab været den eneste gyldige Form her i Landet, idetmindste for Folketkirkens Medlemmer. Og dog skal den gamle Sædvane, idetmindste efter hvad der fremkom i Kirkekommissionen, endnu være saa stærk, at det mange Stæder i Landet ikke er saa sjældent, at Folk flytte sammen efter Lysningen og efter at have indmeldt for Præsten, at de ville indgaa Gæstefab. Det er endnu en mindre helbig Lønning af den tidligere Tilstand. Efter Grundloven af 1849 er det naturligt, at der er gjort flere Forsøg paa at faae disse Forhold ordnede, og allerede i en af de første Samlinger, nemlig i 1850, forelaa der, som bekendt, et stort Forslag om Trosfrihed af Spandet, og et af Hovedpunkterne deri var Indførelsen af borgerligt Gæstefab; men det mødte jo, som Alle vide, den mest fanatiske Modstand. Spandet var iforveien bekendt haade som en overmaade hæderlig Mand, som en dygtig Jurist og som en troende Kristen, men desuagtet blev han, fordi han foreslog at indføre borgerligt Gæstefab, stemplet som den, der vilde fremme usædelige og løsagtige Forbindelser, og hvad det ellers var. Der vakktes en overmaade stærk Modstand mod Forslaget, og det blev saa omdannet saaledes, at det kun skulde gjælde borgerligt Gæstefab for Folk, der stode udenfor Folketirken eller de anerkjendte Trosfamsund eller for Folk af forskjellige Trosbefjendelser, og det er den Lov, vi have i Loven af 13de April 1851. Dermed hvilede Sagen i adskillige Aar, men blev optagen igjen i Rigsdagen i 1859, idet Fr. Varsfod stillede et Forslag, der under den ustyldige Titel: „Om Sognebøgers Fjærelse m. m.“ indeholdt overmaade gennemgribende Foranstaltninger paa det blandede Omraade mellem Kirke og Stat, og blandt Andet indeholdt Bestemmelser om borgerlig Vielses Indførelse. Det fandt ogsaa stor Modstand, og det Udvalg, der blev nedsat derom her i Thinget, omdannede Forslaget, idet Udvalget dog nu var kommet saa vidt, at det stillede borgerlig Vielse op som tilladt for Folketkirkens Medlemmer ved Siden af den kirkelige, men saa blev Rigsdagen sluttet, og Sagen kom ikke videre den Gang, og senere har den ikke været paa Bane ved særskilte Forslag her i Rigsdagen.

Derimod har den været behandlet en hel Del udenfor Rigsdagen, og der har det navnlig været